רבי אליעזר דמילה פרק תשיעה עשר שבת קלג.

תנאי היא דתניא [6]בשר ואף על פי שיש שם בהרת ימול דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר אינו צריך שבת חמורה דוחה צרעת לא כ"ש: אמר מר בשר אע"פ שיש שם בהרת ימול דברי רבי יאשיה [6]הא למה לי קרא דבר שאין מתכוין הוא ודבר שאין מתכוין מותר אמר אביי לא נצרכא אלא לרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור רבא אמר אפילו תימא ר"ש מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות ואביי לית ליה האי סברא והא [7]אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות בתר דשמעה מרבא סברה איכא דמתני להא דאביי ורבא אהא [2]השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות [3]לעשות אי אתה עושה [4]אבל (6) עושה אתה בסיב שעל גבי רגלו ובמוזט שעל גבי כתיפו ואם עברה עברה והא למה לי קרא דבר שאין מתכוין הוא ודבר שאין מתכוין מותר אמר אביי לא נצרכא אלא לרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור ורבא אמר אפילו תימא רבי שמעון ומודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות ואביי לית ליה האי סברא והא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות לבתר דשמעיה מרבא סברה ואביי אליבא דרבי שמעון האי בשר מאי עביד ליה אמר רב עמרם באומר לקוץ בהרתו הוא מתכוין תינח גדול קטן מאי איכא למימר אמר רב משרשיא באומר אבי הבן לקוץ בהרת דבנו הוא קא מתכוין ואי איכא אחר ליעביד אחר [7]דאמר ר"ש בן לקיש [5]כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה לא תעשה דליכא אחר: אמר מר יום טוב אינה דוחה אלא בזמנה בלבד מנא הני מילי [8]אמר חזקיה וכן תנא דבי חזקיה אמר קרא [3]לא תותירו ממנו [10]עד בקר שאין ת"ל עד בקר מה ת"ל עד בקר בא הכתוב ליתן לו בקר שני לשריפתו אביי אמר אמר קרא [4]עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת ולא עולת חול ב"ט רבא אמר אמר קרא [5]הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשירין לבדו ולא מילה שלא בזמנה דאתיא מק"ו רב אשי אמר [6]שבתון עשה הוא והוה ליה י"ט עשה ול"ת ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה: כלל אמר ר"ע וכו': [11]אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר"ע ותנן נמי גבי פסח כי האי גוונא [10]:כלל אמר ר"ע כל מלאכה שאפשר לה לעשותה מע"ש אינה דוחה את השבת שחיטה שאי אפשר לעשותה מע"ש דוחה את השבת ואמר רב יהודה אמר רב הלכה כר"ע וצריכא דאי אשמעינן גבי מילה התם הוא דמכשירין (6) אפשר לעשות מאתמול לא דחו שבת דליכא כרת אבל פסח דאיכא כרת אימא לידחו שבת ואי אשמעינן גבי פסח משום דלא נכרתו עליה י"ג בריתות אבל מילה דנכרתו עליה י"ג בריתות אימא לידחו שבת צריכא: **מתני'** [12]דעושין כל צרכי מילה [בשבת] מוהלין ופורעין ומוצצין ונותנין עליה איספלנית וכמון [8]האם לא שחק מע"ש [9]לועס בשיניו ונותן אם לא טרף יין ושמן מע"ש יתן זה בעצמו וזה בעצמו ואין עושין לה חלוק לכתחילה אבל כורך עליה סמרטוט אם לא התקין מע"ש כורך על אצבעו ומביא ואפי' מחצר אחרת:

ואביי אליבא דר' שמעון. ולרבי יונתן לא מיבעיא ליה דמוקי ליה כיעוני ולאביי נמי דאמר לעיל דכיעוני אתי מביעיא מלי למימר דסבר ר' יונתן מילתא דאתי בק"ו טרח וכתב לה קרא: **באומר** [7]לקוץ בהרתו הוא מתכוין. וא"ת אם כן אמאי אמר אביי לא נצרכא אלא לרבי יהודה הא לר"ש נמי איצטריך כדאמר הכא ויש לומר דלגזון בריאתא משמע דמיירי בלא מתכוין מדלא קתני בסר אע"ג דמתכוין לקוץ בהרת ימול:

ותנן נמי גבי פסח בה"נ אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר"ע. והכא לא פריך הילכתא למשיחא משום דנפקא מינה גבי מילה אע"ג דגבי מילה נמי פסיק הכי מ"מ לאלומי פיקא דמילה פסיק נמי גבי פסח אגב דפסיק גבי מילה דמילף מינה שפסק ברור הוא לכל דברים:

וצריכא דאי אשמעינן. אדרב יהודה קאי דפסיק כר"ע הכא והתם דאי אדרבי עקיבא א"כ כמ' שתי הלכה (מנחות דף ל.) דקתני נמי כלל אמר ר"ע הוה ליה למימר וצריכא וכן פירש בקונטרס:

עושין כל צרכי מילה בשבת. אע"ג דלעיל נמי קתני (1) כשילהי מפנין (ד' קמח:) התם תני לה אגב גרלא דמילי דמיעוק אבל הכא עיקר:

גדול

מסורת הש"ס

א) [יומא לד:]. ב) לעיל דף. קנ. קיח: קח. קכ: ולק"מ קתנ. [כלה ל.] סוכה לג: מחיצות י. בכורים סה.. ג) מיפסחא נגעים פ"ב. ד) יומא כ: שיר מש. עז. מנחות מ.. ה) לעיל כד: פסחים פג: תמורה ד: ש"ס. ו) [ל"ל עד בקר תשיתו ממנו עד בקר כלם תשריפו וכ"ל ספסחים. ז) [פסחים מט:]. ח) פסחים סו. סנ: יומות יד. מנחות עב. ודף לי.. ט) [לעיל קמח:]. י) [צ' תוס' עמוד ב ד"ה לעשות]. כ) ב"ל מלמחיק. ל) [לעיל קלג.]. מ) [וע"ע תוס' יומא יג. ד"ה הלכה ותוס' זבחים מ"ב ד"ה אלמלא]. נ) [אמילא דר"ש לא כמי דאמרינן דאמר אמר ר"ש דיוקא דיוקא מאי דדמי אמת ב"ב תוס' כתובות].

תורה אור השלם

1 וביום השמיני ימול בשר ערלתו: ויקרא יב ג
2 השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלוים כאשר צויתם תשמרו לעשות: דברים כד ח
3 ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו: שמות יב י
4 עלת שבת בשבתו על עלת התמיד ונסכה: במדבר כח י
5 וביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם: שמות יב טז
6 דבר אל כני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש: ויקרא כג כד

הגהות הב"ח

(א) גמ' אבל אתה עושה אותו כסיב: (ב) שם דאפשר לעשות: (ג) ישלי ד"ה שלין מ"ל וכו' כלם מסרסו אלמא דאשריפה קלי יכי דחול הוא דב"ש זו לא: (ד) ד"ה לאמיל יכי כמלמרינן לעיל ד"ש שנמתת: (ה) ד"ה ומולגין וכו' אלא ע"ר (והמלינה) תו"ס ובי"ב ס"ל חבורה: (ו) תוס' ד"ה עושין וכי קתני לה בפלגי:

גליון הש"ס

ישלי ד"ה שאין ל"ל ובי' ד"ה בגיגן הוא שהוא חול. עיין בטורי אבן מגילה בתוס' מלמים דף מז ע"ב ד"ה אף כלן:

רבינו חננאל

שהוא בן שמונה ימים שכתב בהם בשר, מילה דוחה את עולתם. אבל ביעוני שאינו לא גדול בן עתשיו, ולא קטן בן שמונה ימים, אלא ביעוני שהוא מבן שמונה ימים ולמעלה הן חסר והן יתר עד שיגיע להתחייב בעונשים, מגיל שמילתו דוחה צרעת. ופירק אביי ואמר אתיא מבינא, כלומר משגיחים מן הגדול ומן הקטן, ודברים פשוטין הן. ודברי רבא ורב ספרא פשוטין הן. אמר רב אשי היכא אמרינן דאתי עשה דחי לא תעשה כגון מילה בצרעת. כלומר אם יש צרעת בערלה, בחתיכת הערלה הנצרעת עליה נתקיימה המילה

ודחי (ויקרא יח) ואשה אל אחותה לא תקח שענש בה הכתוב כרת. ובזה אמרה המשנה ט"ו נשים פטורות צרותיהן רבי. ואמרי בתלמוד (יבמות דף ח) בסיף הדבר רבא אמר ערוה לא צריכא קרא דאין עשה דוחה את לא תעשה שיש בו כרת. וכמו כן אם יהיה לא תעשה שאין בו כרת אבל נוסף עליו עשה שנמצא באותה מצוה עשה ולא תעשה אי לנו נמי לדחותה במצות עשה, לפי שיצאת מן כלל לאו גרידא מפני הציווי שנתוסף עליה. ואפילו שתי מצות עשה שהן זו כנגד זו ואין אחת מכרעת מחברתה אין לנו לדחות אחת מהן מפני האחרת, כמו שנאמר בתלמוד בפרק חמיר בשחט (פסחים דף נא) בשלמא לתנא קמא יבא עשה דפסח שיש בה כרת ודחה עשה דהשלמה שאין בו כרת, אלא לר' יסמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא מכדי האי עשה והאי עשה מאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה. וכל שכן אם יהיה עשה ולא תעשה, שמן הדין לקיים אותם יותר מלקיים העשה כלבד שכנגדה, אלא אם יהיה דבר מיוחד שיחדו הכתוב אם החכמים שנעשה כמו שהוא מפורש. ואנו מזכירים עיקר שתקיש לו כל מה שחמצא מזה הענין ונאמר, אמר הקב"ה ביום אחד לחודש השביעי שהוא יום ראש השנה (ויקרא כג) יהיה לכם שבתון, זה מקרא מלא בציווי השביתה. ואמר עוד מלאכת עבודה לא תעשו, והזהיר בו מלעשות מלאכות מיוחדות. נמצא עליונו בקדושים יום עצמו עשה ולא תעשה. עוד עינינו בו לחקוע בשופר שנאמר (נחמיה ב כמ) יום תרועה יהיה לכם. ובעת שלא תיקענו השופר מערב יום טוב והוצרכנו ביום טוב עצמו לתקוע בשופר לקיים המצוה, ואי אפשר להיות בדר זה אלא עד שנתחזר השופר ונתקן אותו ונגלל קדושת היום, ראוי לנו שנניח מצות שופר שהיא עשה ולא נחלל היום שיש בחיוב קדושתו עשה ולא תעשה. שאי אפשר שיבא עשה בלבד ויודחה עשה ולא תעשה יחדיו. וכמנין זה מילה שלא בזמנה, והוא מי שנתאחר לאחר יום ח' מחמת חולי שאירע לתינוק או מפני הספק כמו שנינו (יבמות דף עמ) בין המשמשות ערב שבת ניטול לי, יום טוב אחר שבת נמול ל"א. וכשתהיה מילה שלא בזמנה אינה מותרת ביום טוב, כי יום טוב יש בו עשה ולא תעשה, ולא

מצאי היא. דאיכא דנפקא ליה מילה בזמנה מק"ו כרבא וכי אתא קרא לשלא בזמנה ואיכא דלא נפקא ליה בק"ו ואיצטריך למילה בזמנה כרב ספרא ושלא בזמנה אתיא מביעיא: **לרבי יהודה.** רבי יהודה דאצטריך קרא להכי כרבי יהודה סבירא ליה: **מודה ר' שמעון בפסיק כו'.** הילכך אי לא רבי קרא לא עבדי: **סברה.** נתן בה דעתיה וקבל ממנו: ה"ג **לעשות עושה אתה בסיב שעל רגלו ובמוט שעל גבי כתיפו.** ואינו צריך להזהר [6]מלדחות סיב שקושר מנעגלו ברגלו ומניחו משאוי על כתיפו: **ואם עברה.** הבהרת בכך עברה ואינו מושם לה. להכי כתיב לעשות שמותר לעשות מלאכתו: **ואביי אליבא דר' שמעון.** מעיקרא מקמי דסברה אמי בשר מאי עביד ליה: **כאומר לקון.** גדול שהוא בר עונשין ואומר למוהל לקון בהרתו בכוונה ליטהר: **קטן.** דלא ידע לכוונו מאי איכא למימר ועל כרחין בתרוייהו כתיב בשר כדאמרי' לעיל ובסר כתיב בגי קטן דיוס השמיני ל"ל: **כאומר אבי הבן לקון.** דמתכוין לטהרו והוא מוזהר דלא ליעבד בידים ובמתכוין: **ואי איכא אחר.** שאינו מושם לטהרו ליעבד אחר ולא ליקו אב להתם. ותע"ג דרבייה קרא שהרי אתה יכול לקיים עשה בלא עקירת גלו לר' שמעון דהא אחר לא מיכון ולא עבר ואמר ריש לקיש כו' וכדוא למאי אתא: **שאין מלמוד לומר עד בקר.** מגיגה והנומר ממנו עד בקר דאלי לאכמא והנומר בלא תשרפו (ג) אלא תשריפה קלי והכי קאמר והנומר ממנו בזמן שאסרתי לך דהייגו בקר דאשון כשיבא בקר שני שהוא חולו של מועד תשרפו אבל ביי"ט לא. אלמא מידי דחול לא עבדינן ביי"ט ופסח קרבן [9]י"ד בניסן הוא שהוא חול ומילה שלא בזמנה נמי מידי דחול הוא **דבשבת זו לא היה זמנה: ולא עולת חול ביי"ט.** אבדי תמיד של ע"ט אין קרבין ביי"ט ומילה שלא בזמנה נמי בעולת חול ביי"ט דמי: **דאמיא בק"ו.** שתדמה ומה לגרעת שדוחה עבודה מילה שלא בזמנה דוחה אותה כדאמרינן לעיל (ג) שבת שנדחית מפני עבודה אינו דין שמילה שלא בזמנה דוחה אותה לכאי איצטריך לבדו: **ואין עשה.** דמילה דוחה לא תעשה ועשה אבל בזמנה איתרבי מיבוים אפילו בשבת(ד): **נגי פסח.** כל מלאכה שאפשר לה לעשות מע"ש כגון הבאתו מחוץ לתחום ומחיכת יבלתו: **וצריכא.** למימר בתרוייהו הלכה כר"ע דמכשירין לא דמו: מילה בזמנה ליכא כרת דקטן לאו בר עונשין הוא ואכוה לא מיחייב עליה כרת: **מתני' מוהלין.** מוחק את הערלה: **ופורעין.** את העור המכסה ראש הגיד: **ומוצצין.** את הדם ואף על גב דהוא עשיית חבורה שאין הדם ניתק מחיצורו אלא על ידי (ה) המצילה: **איספלנית.** מחבשת: **לועס בשיניו.** כמה דאפשר בשויי משמיגן: **לא טרף יין ושמן.** כך היו רגילין ועושין ומלבישים את ראש הגיד על העטרה וטורפין בקערה יין ושמן יחד כדרך שטורפין ביצים בקערה: **חלוק.** כעין כיס לחוק היו עושין ומלבישים את ראש הגיד על הערלה וקושרים שם כדי שלא יחזור הערל לכסות את הגיד: **לא הספקן.** לא הזמין: **כורך על ידו.** דרך מלבוש לשטוח מדרך הולאה כמול:

גמ'

עין משפט נר מצוה

י א מ' מ"י מהלכות טומאת צרעת הלכה ל סמג לאין שסה:
יא ב מ"י מ"ב מהלכות ציצית הלכה ז:
יב ג מ"י מ"ל מהלכות קרבן פסח הלכה יח סמג עשין רנט:
יג ד מ"י מ"ב מהלכות מילה הל' ו סמג עשין מח טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף ל טוש"ע י"ד סי' רסו סעיף כ:
יד ה מ"י שם הל' ז סמג שם טוש"ע י"ד שם סעיף ז טוש"ע י"ד שם סעיף ב:

מוסף רש"י

בשר ואף על פי שיש שם בהרת ימול. דתני למתכב ימול עולמו ימתב כשר, לרבות בשר לתמוד בנגעים (ויקרא יג) אדם כי יהיה בעור בשרו (ויקרא לד:). מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות. כלומר אתמוך דאם בהתה זו בנפש ילמד יולה אמות מתמכון תמיב ליה, יכי אמרינן דבר שאין מתכוין מותר. כגון כיכי דאפשר ליה בלא איסור, כגון נוכר לאדם מעה כמה ומפסל ומלבד שלא יתמוך לעשות תרן. ואע"ג דאיכא למימר דעלמא עבד תרן, כיון דלא מתכוין לכי דאפשר לגרירה בלא תרן. כי עביד נמי תרן דבר מלאכה נמורה לא מיחייב, אבל הכי דאתי עביד מודה (שבת קנ:). אם אתה יכול לקיים שניהם. כגון גדלים תעבה לך לא תלבש שעטנז, דלעלים של צמר ציצית ולעלים של פשתן (נדרי ז: ובעיין מנחות מ:). ראם לאו. אם לי אתה יכול לקיים את שניהם, כגון מילה לגרעת (נדרי שם). ליתן לו בקר שני לשריפתו. דהייגו ע"ג דהכי מעשה קרא ולא תותירו ממנו עד בקר, דהייגו עד בקר של ע"ז, ואי ניתר ממנו עד לידן בקר כלם תשרופו, דהייגו יום ע"ז שהוא חולו של מועד (חגיגה ד ובעיין לעיל כד:). ולא עולת חול ביי"ט. כגון אבני תמיד של ערב יו"ט שלא הקריבו מבעוד יום אין מעלין אותן מהמזבח (עיין כדי). הוא לבדו. קולא יתירי ניטלו, דאלו למנחתם לך אסר יאכל לכל נפש יעשה לכם (שם). ולא מכשירין. מכשירי האוכל. כגון לעשות בפיר יסכין ויתנו וכיוצא (שם) הילילין לעשות מנכות יום (פסחים פא:). ולא מילה שלא בזמנה דאתיא בק"ו. דאי לא תמעבו קרא אתיא בק"ו לאיתא דאתי קרא ומיעבו, דכיון דשלא בזמנה היא, כגון בר שמנייב דקבון שנאתם אכיו ועבר ומנה, נסהיה לאחר (פסחים מז:). שבתון עשה הוא. דמשמע שבות כי (לעיל כה:). דליכא כרת. לבי כיום אם יתול לאחר (פסחים שם). דנכרתו עליה י"ג בריתות. מילה ר"ג עליה י"ג בריתות. דכי לאיתה מרשה שנאמרה לאברהם (שם).

רב נסים גאון

שאינה אסורה אלא משום אשת אח כלבד, אבל באחות אשתו שהיא אשת אחיו הדומה לה מן ע"ו נשים המנויין במשנה, לא נאסר בהן תנאי להתיר היבום. ואילו נשאו ראובן ושמעון שתי אחיות ומת ראובן ובן אין לו, אין לאשתו על שמעון לא חליצה ולא יבום ולא אתי עשה דאמר רחמנא יבמה יבא עליה